Otto Schneid
Papers

On Had Gadya
in Our Times

62117

17

[illegible]

על „חד גדיא" דימינו אלה.

כל מי שידע כיום לדבר על ערכים מוסריים ועל מושג הצדק, בפרט בקשר למלחמה ולמדינות, יסכן את עצמו להיות למגוחך בעיני הרוב הגדול. כי החוויות עשרות השנים האחרונות וביחוד במשך המלחמה אבד לנו קנה המדה: כוחות הטנקים והפצצות וטירור כלשהו חשיבותם גדלה בעינינו עד מאד. וכוחות הנפש, האידיאלים הרוחניים ומחשבת הצדק — אמנם לא נכחדו עדיין; אבל ממשותם ויישותם של הערכים הללו הולכת ופוחתת, אינם ממלאים עוד את חיינו ומוציאים להעשות לעניינים מפליטים, כדברי עולם הבא. למעשה נדמה לעובדי כוח האגרוף, שהצדק החולף מצאה מקלט בתוכנו, להסתיר מעינינו את הדברים כמו שהם. ממצב כזה נמצאת נזק על השלב המעשית, אם הצדקת האגרוף תהיה נשק מספיק להתגבר על כוחו ואם לא כדאי להלבין בנשק יותר עצום. ואולי נמצא אולי בשובנו למחשבת הצדק כל תקופה, בתתנו לעיקרים המוסריים מקום בחיינו היומיומיים, המעשיים והמדיניים.

שנוי כזה לא יהיה במהותו אלא שיבה, כי לא תמיד הכניע האגרוף את הרוחות; אדרבא, לאחר מלחמת העולם שלטה מחשבת הצדק ברוב האנושות. על אף ~~הפרטים~~ הנגודים וההבדלים שנשארו גם בימים ההם, רבו אז ההפגנות ההמוניות נגד כל מלחמה ובעד שלום העולם, ולשבוע שבועות, שלא תהיה עוד מלחמה, התאחדו מחנות שהתנגדו זה לזה בכל יתר שאלות המדיניות וסדרי החברה; הכל היו מוכנים לקבל את פני כל מפר-שלום במלחמה. אך כימי רצונם הטוב כ"כ של ההמונים נרדמו הממשלות של כתפיהם הרחבות רבצה האחריות — והיצאה ~~בנחת~~ (נמטה מידיהם ומהרה) לידי אויבי השלום. כבוד החלוץ להפרת שלום העולם הוא חלקו של הפשיזם היפאני. כפלשו למנצ'וקואו התחיל כל הרע שבא עלינו עד היום הזה. או ביתר דיוק: לא במעשה היפאנים התחיל הרע, כי אם בתגובת הממשלות ששלטו אז במצב, היינו דו"ח ועדת לייטון (שהשתבחה בינתיים) תוצאתו היתה לעודד את כל ~~הבלעים~~ השודדים למעשי רציחה חדשים ועקיים. הצעד השני, כלומר לשנגחאי, וההתפשטות בסין הצפונית התחילו כבר ~~[illegible]~~ בתחולת שומרי השלום ויצאו לחפרע, שאפשר ליפן באסיה המזרחית ים של דמי נקיים, מבלי לעורר ב„מזרח הרחוק" יותר ממחאות של ניר. כי הבריק מעצמות המזרח את סין, היו סבורות, שהרע לא יתפשט עוד ולא יגיע עד נדקתן. ~~[illegible]~~ אלא שהתפוררות חבר השלום לא היה עוד מעצור. ניכר נא בטרגדיה של חבש, בהתלהבות ~~הראשונה~~ שנתעוררה למענה, בחנית העונשין הלקויה ובנסיגה המעשית — והמוסרית. כי כעבור שלשים למות חבש התחילו המדינות, זו אחרי זו, להכיר בשוד, ז"א להכנע לא רק למעשה, אלא אפילו באופן פרינציפיוני. ובין המכירים במשפט הפרוע היתה ~~[illegible]~~ גם צ'כוסלובקיה. אל נשכח את ההבדל שכחתהו אז הממשלה הצ'כוסלובקית: הכנע הגדולים לפני נכות הסנקציות, בטחו, אמנם בטעות, באגרופם הם — ואיזה נשק נשאר לקטנים בוותרם אף רשמית על עיקרון הצדק? ברגע ההוא אבדה למדינה האומללה הזכות המוסרית, למחות כנגד כל עוול מצב מתקיף חלק ממנה. אבל עוד לפני נצבה הגיע תורה של מדינת העם הספרדית. יבודיה הבורגניים והפרולטריים עוזבה בימי התגוננותה בהבטחות מלאכותיות, וכל נעשוה ללא רחמים. באלה שצבא זר שפך את דמי נשי ספרד וילדיה, לא התנועעה אף צרפת השכנה העצומה, להציל את הארץ ~~[illegible]~~ שנשקעה בדמיה. גם כשנפל הנאצים לאוסטריה ב„נצרית" את אותו הגורל שהיא הנחילה ארבע שנים לפני כן לסוציאליסטים ולכל מפעליהם, (והשגתם) ניכרים שלומים מקיפים של חשבון התלבות.

מצב פעולתו ~~[illegible]~~ איום עוד יותר בגורל פולין. בין טורפי צ'כוסלובקיה בשעת גסיסתה לא חסרה גם אחותה הפולנית. הלא בהשתתפותה כעת וההבטחות שניתנו לה: וכשם שהיא התנפלה על שכנתה בשעת אחריתה, כן

יופיעו ברחוב בהפגנות עליזות בנוסח זה והאחרונה נגד הנאצים. [עם המאורעות הגדולים מן הראוי הוא לפעמים, לשים לב גם להופעות צדדיות, אם מחוץ ואם מבית. יש זוכרים עדיין את תערוכת אמנות המזרח הרחוק, שהתקיימה בשנה שעברה בירושלים. בכל תערוכות כאלה שנערכו בשנים האחרונות באירופה, נתנה האיבה בין סין ליפאן את אותותיה. בכל יצאו את האור הגדול של אמנות סין מתלמידתה היפאנית וכמובן נתנו גם תלבושת לאמנו את חלקם לדעת הקהל. אפילו בגרמניה התיחסו המשכילים, על אף שיטתו, באהבה מחלטת לנרצחים ולא לרוצחים; אמנם נפגשו לפרקים עם מלומדי יפאן לשם שתוף עבודה מדעית, אבל בהחלט נמנעו מלהושיט יד לממשלה המגואלת בדמי רבבות סין. רק בבית נכותינו הלאומי היתה התערוכה הסינית והיפאנית, עם יתר תועבותיה, להזדמנות להביע אהבה לנגדי — ממשלת יפאן. ע"י בעלת הבית, ההסתדרות הציונית, או בהסכמתה, הוזמן הקונסול היפאני הקרוב, לפתוח רשמית את התערוכה, ומבחר החברה הקשיב לקולו באימה וביראה. לשוא ~~התראה~~ [היתה] לפני כן, ועתה, נלמד נא לכל הפחות ~~מן הצרה~~ [אמה] שנעלה כבר, ויחלו נא הנעלה למעלה יחידים..

[ואנגליה רבת החטאים הרי מרצונה או בעל כרחה חולצת האנושות היא במלחמה זו, מלחמתה מלחמת דרור העמים ומלחמה על קיום ישראל: בכבות זאת ולא [illegible] [דגלו] כוחותיה החמריים הננו מיחלים לנצחונה. למען יאמר לבסוף שוט הזמים העקי, שכולנו הוכינו בו מכות מכות, אומות אירופה ואנו [יד] ועיני הדורות הבאים [illegible] תתברר אינו שליחות היסטורית, שנתאמתה בודאי גם בבוא עלינו הרע הנורא.

(כעין מערך או מחזה תחלה)

[מאז ומעולם בקשו האנשים, בין הדעת בתם לבו, הן המלומדים בחקירתם, ~~כעין שיטה~~, כעין תכנית, בתולדות, כי מתוק לרניה הראשונים והטבעיים בתנגבה רוח האדם לאפשרות של שלטון מקריות-אין עינים בקורות העולם. האדם הבודד למשל הוליד את "מחשבת הקארמא", והוא גמול עולם המתקים מעצמו מכות המעשים גופא. סופרי דברי הימים החדישים מצאו להם, על יסודות ישנים, את חכמת הדיאלקטיקה. בישראל, וביחוד אצל הנביאים, מופיעה מחשבת הגמול ההשגחתי ~~בתולדות~~ [בהיסטוריה] ומכאן נראה כי מה שנראה לחוליה בשרשרת המעשים לפי סדרי בראשית. במסורת העממית קבלה אמונה זו את צורתה הפלאסטית [illegible] ב"חד גדיא". צורה זו נאיבית היא, אולם אף ההיסטוריון המודרני, שמוצאו מהנחות [illegible] בעקרון דיאלקטיות, ירגיש בה את המשל הדמוך ואת הגורם המשותף לה ולהשקפתו. האמונות הן הן המוליכות אותנו לידי המשותף הזה. מהן ישאוב מחזק את הוודאות, כי כוח הזרוע, יהא הוא אף האיום ביותר, אינו אלא בן יומו; והעדנים שאמנם היה ויהיה כנאי לחיות, גם הפעם יאריכו ימיהם ממנו.

ד"ר א. שנ"ב.

עיקרי האמנות

הדרכה לתולדות אמנות העמים והתקופות בשלושים הרצאות [illegible]

מאת ד"ר נפתלי [illegible]

א. הרצאת מבוא. (מדע האמנות, הקפו, שיטותיו, הגותיו.)

ב. האמנות הפריהיסטורית ואמנות פראים

ג. אמנות אמריקה העתיקה.

ד. אמנות מצרים העתיקה.

ה. האמנות העתיקה של ארם נהרים והארצות השמוכות (בכללן ארץ ישראל)

ו. האמנות האגאית.

ז. יוון הקלסית וההלניזם העולמי. (איטליה העתיקה. דרכי ההלניזם עד הודו וסין.)

ח. רוח הודו ואדריכלותה.

ט. פסול וציור בהודו ובארצות השמוכות.

י. מבוא לאמנות סין ויפן.

יא. מלאכת מחשבת ופסול באסיה המזרחית.

יב. עמי האיסלאם [illegible]

יד. תפאורה וציור בארצות האיסלאם.

ט"ו. אמנות הנצרות הקדומה והמזרחית.

ט"ז. אדריכלות אירופה בימי הביניים. (עמי אירופה וחלק היהודים בבנין התרבות.)

י"ז. הפסול והציור האירופי בימי הביניים. (עם ציורי כתבי יד נוצריים ויהודיים.)

י"ח. אמנות איטליה עד שנת 1500.

י"ט. שיא הרנסנס באיטליה.

כ. מיכאל אנג'לו.

כ"א. צרפת וגרמניה במאה הט"ז.

כ"ב. עיקרי אמנות רוסיה.

כ"ג. דרכי אדריכלות אירופה אחרי הרנסנס.

כ"ד. ציירות אירופה במאה הי"ז.

כ"ה. רמברנדט. (התנ"ך בציוריו ויחסו ליהודים.)

כ"ו. ציירות אירופה במאה הי"ט.

כ"ז. אדריכלות אירופה במאה הכ'.

כ"ח. הציור האירופי בראשית המאה הכ'.

כ"ט. האמנות האירופית עד פרוץ המלחמה הזאת.

ל. הרצאת סיום וסיכום וויכוח חפשי.